

Порушення права на життя

У 2018 році Комітет ООН з прав людини видав Загальний коментар №36 до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, що стосується права на життя, в якому зазначено, що «*всі вбивства, вчинені в результаті акту агресії, ipso facto порушують право на життя*». Комітет однозначно підтвердив, що право прав людини заповнює прогалину в питаннях відповідальності, яка існує в рамках міжнародного гуманітарного права, і відкрив унікальну можливість для сімей усіх тих, хто загинув внаслідок акту агресії з боку держави, у їхньому прагненні до справедливості.

Спільна скарга стверджує, що:

- Росія несе відповідальність за ракетний обстріл по Вінниці;
- Удар було завдано в контексті агресії Росії проти України;
- Обстріл спричинив численні смерті та загрожував життю багатьох інших людей;
- Таким чином, Росія порушила право на життя всіх загиблих внаслідок атаки.

Скарга описує обставини обстрілу, за результатами польових місій і розслідування з відкритих джерел, і містить глибокий юридичний аналіз, який доводить, що атака на Вінницю підпадає під сферу застосування Загального коментаря №36. Вона супроводжується експертними думками провідних вчених, включаючи професора Дапо Аканде з Оксфордського університету.

Вплив

Спільна скарга просить Комітет з прав людини підтвердити норму щодо протидії агресії та забезпечити справедливість для рідних загиблих від обстрілу Вінниці, встановивши, що дії Росії під час цієї незаконної атаки порушили право загиблих на життя. Ми сподіваємося, що поновлена увага до норми щодо протидії агресії сприятиме зусиллям щодо притягнення до відповідальності російських високопосадовців за цей злочин.

Окрім того, скарга вимагає, щоби Росія зберегла всю інформацію, пов'язану з ракетним обстрілом Вінниці 14 липня 2022 року, і провела оперативне, неупереджене та незалежне розслідування цього удару для притягнення винних до відповідальності.

Наслідки рішення на користь сімей з Вінниці будуть значними. Поза нападом на Вінницю, сім'ї всіх людей, загиблих від російської агресії в Україні, матимуть право на компенсацію від Росії, якщо Комітет погодиться з аргументами, наведеними у спільній скарзі.

Захист прав людини під час збройного конфлікту

Скарга підкріплює важливу зміну парадигми, яку Комітет ООН з прав людини розпочав у Загальному коментарі №36, щоби посилити захист прав людини під час збройних конфліктів.

Багато відомих учених вважають термін «міжнародне гуманітарне право» (МГП) непідходящим для позначення законів війни. Вони надають перевагу сухішому формулюванню як-то "право

що регулює ведення бойових дій", яке відображає основний компроміс між військовою необхідністю та гуманітарними міркуваннями, що лежить в основі більшості правил МГП.

Заборона непропорційних нападів на цивільних осіб та визнання порушення цієї заборони міжнародним злочином чітко відображають цей компроміс. Наприклад, відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду, обвинувачення повинно довести, що шкода цивільним особам "явно перевищувала" військову перевагу. Раніше, в Міжнародному трибуналі для колишньої Югославії, прокурори стикалися з труднощами у доведенні непропорційності нападів, навіть за великої кількості цивільних жертв.

Крім того, принцип МГП про рівність комбатантів означає, що всі правила застосовуються до сторін конфлікту однаково, незалежно від того, як конфлікт розпочався. Іншими словами, МГП не визнає, що одна сторона конфлікту може бути агресором, а інша діє в межах свого права на самооборону.

В результаті цього, відповідно до МГП, цивільні постраждали у багатьох випадках вважаються "супутніми втратами" і не мають права вимагати правового захисту за шкоду, якої вони зазнали.

У контексті вторгнення Росії в Україну, яке було незаконним з самого початку, справедливо вимагати, щоб усі постраждалі від вторгнення отримали засіб правового захисту. Міжнародне право прав людини надає інструмент для цього.

Підтверджуючи у Загальному коментарі №36, що всі вбивства, вчинені внаслідок акту агресії, порушують право на життя, Комітет ООН з прав людини показав постраждалим шлях до правосуддя. Комітету залишається лише застосувати власне юридичне обґрунтування до фактів ракетного удару по Вінниці – забезпечивши справедливість для сімей загиблих і встановивши прецедент, який може застосовуватись до тисяч загиблих в агресивних війнах.